

ARREST VAN HET HOF
VAN 30 SEPTEMBER 1975 ¹

A. Cristini
tegen Société Nationale des Chemins de Fer Français
(verzoek om een prejudiciële beslissing,
ingediend door de Cour d'Appel Paris)

„Reizigerstarieven voor grote gezinnen”

Zaak 32-75

Samenvatting

Vrij verkeer — Migrerende werknemer — Overlijden — Gezin — Nationale behandeling — Sociale voordelen — Omvang
(Verordening nr. 1612/68 van de Raad, art. 7, lid 2)

Artikel 7, lid 2, van 's Raads verordening nr. 1612/68 betreffende het vrije verkeer van werknemers binnen de Gemeenschap moet aldus worden uitgelegd, dat het betrekking heeft op alle, al dan niet aan het arbeidscontract verbonden, sociale en fiscale voordelen. Deze voordelen

omvatten dus mede de door een nationale spoorwegmaatschappij aan grote gezinnen verstrekte reductiekaarten voor vervoersprijzen, en wel zelfs wanneer hierom eerst na het overlijden van de werknemer is verzocht, ten behoeve van zijn in dezelfde Lid-Staat verbleven gezin.

In de zaak 32-75

betreffende een verzoek aan het Hof krachtens artikel 177 EEG-Verdrag van het Cour d'Appel de Paris, in het aldaar aanhangig geding tussen

A. CRISTINI, WEDUWE VAN E. FIORINI, wonende te Vénissieux, Frankrijk,

en

SOCIÉTÉ NATIONALE DES CHEMINS DE FER FRANÇAIS, gevestigd te Parijs,

om een prejudiciële beslissing inzake de uitlegging van artikel 7, lid 2, van 's Raads verordening (EEG) nr. 1612/68 van 15 oktober 1968 betreffende het vrije verkeer van werknemers binnen de Gemeenschap (PB nr. L 257 van 19 oktober 1968)

¹ — Procestaal: Frans.

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE,

samengesteld als volgt: R. Lecourt, President, J. Mertens de Wilmars en A. J. Mackenzie Stuart, Kamerpresidenten, A. M. Donner, R. Monaco, P. Pescatore, H. Kutscher, M. Sørensen (rapporteur) en A. O'Keefe, Rechters,

Advocaat-Generaal: A. Trabucchi

Griffier: A. Van Houtte

het navolgende

ARREST

Ten aanzien van de feiten

Overwegende dat het verwijzingsarrest en de krachtens artikel 20 van 's Hofs EEG-Statuut ingediende schriftelijke opmerkingen kunnen worden samengevat als volgt:

I — Feiten en procesverloop

1. Mevrouw Fiorini, van Italiaanse nationaliteit, woont sedert 1962 in Frankrijk. Zij is weduwe van een werknemer, eveneens Italiaans onderdaan, die in 1968 in Frankrijk bij een arbeidsongeval is overleden. Zelf heeft zij geen inkomen uit arbeid. Zij heeft 4 kinderen, geboren in 1956, 1958, 1966 en 1967.

In 1971 vroeg zij de Société Nationale des Chemins de Fer Français (SNCF) voor zichzelf en haar kinderen om een reductiekaart voor grote gezinnen.

Deze reductiekaart is ingevoerd bij wet van 29 oktober 1921, gewijzigd bij wet van 24 december 1940 en decreet nr. 61-1216 van 3 november 1961 hetwelk bepaalt: „In gezinnen met drie of meer

kinderen onder de achttien jaar... , ontvangen de vader, de moeder en elk der kinderen onder de achttien jaar een strikt persoonlijke identiteitskaart waarmee zij recht hebben op een reductie ad: ... (30 tot 75 %) op de gewone reizigerstarieven uit de algemene tarieven van de SNCF”.

De SNCF wees dit verzoek af op grond dat mevrouw Fiorini niet voldeed aan de voorwaarden van artikel 44 van de wet van 22 maart 1924 waarin wordt bepaald: „Onder voorbehoud van wederkerigheidsverdragen... , zijn reducties op de prijzen van spoorwegvervoer ten gunste van grote gezinnen slechts van toepassing op Franse onderdanen...”

Met een beroep op artikel 7, lid 2, van 's Raads verordening nr. 1612/68 betreffende het vrije verkeer van werknemers binnen de Gemeenschap, volgens hetwelk een werknemer die onderdaan is van een Lid-Staat, op het grondgebied van andere Lid-Staten „dezelfde sociale... voordelen geniet als de nationale werknemers, daagde mevrouw Fiorini de SNCF voor het Tribunal de Grande

Instance te Parijs, teneinde haar de reductiekaart te doen uitreiken. Bij vonnis van 8 november 1973 ontzegde het Tribunal haar eis, daartoe overwegende „dat het verlangde voordeel niet bij uitsluiting is verbonden aan de hoedanigheid van werknemer” en „dat het derhalve buiten het toepassingsgebied van artikel 7, lid 2, van verordening nr. 1612/68 valt”.

Mevrouw Fiorini ging van dit vonnis in beroep bij het Cour d'Appel te Parijs, dat bij arrest van 14 maart 1975 besloot het geding te schorsen en overeenkomstig artikel 177 van het EEG-Verdrag het Hof van Justitie te verzoeken uitspraak te doen over de navolgende vraag: „Is de door de SNCF aan grote gezinnen verstrekte reductiekaart voor werknemers uit de Lid-Staten een „sociaal voordeel” in de zin van artikel 7 van's Raads verordening nr. 1612/68 van 15 oktober 1968?”

2. Het verwijzingsarrest is op 21 maart 1975 ingeschreven ter griffie van het Hof.

Schriftelijke opmerkingen zijn ingediend door verzoekster in het hoofdgeding, ten deze vertegenwoordigd door J. Schlissinger, advocaat te Parijs, door verweerster in het hoofdgeding, ten deze vertegenwoordigd door A. G. Michel, advocaat te Parijs, door de Franse Regering, door de Italiaanse Regering, ten deze vertegenwoordigd door haar ambassadeur A. Maresca, bijgestaan door A. Marzano, avvocato dello Stato, en door de Commissie, ten deze vertegenwoordigd door haar juridisch adviseur M.-J. Jonczy.

Het Hof heeft, op rapport van de rechter-rapporteur en gehoord de advocaat-generaal, besloten zonder instructie tot de mondelinge behandeling over te gaan.

II — Bij het Hof ingediende schriftelijke opmerkingen

1. *Opmerkingen van verzoekster in het hoofdgeding*

Mevrouw Fiorini merkt op dat zij voldoet aan alle door de Franse wetgeving gestel-

de voorwaarden voor de verkrijging van een reductiekaart. Haar ontbreekt alleen de Franse nationaliteit.

Het Hof van Justitie heeft het beginsel van gelijke behandeling, voortvloeiend uit artikel 7 van verordening nr. 1612/68, reeds erkend. Mevrouw Fiorini verwijst hiertoe met name naar de arresten van het Hof van 15 oktober 1969 (zaak 15-69, Ugliola, Jurispr. 1969, blz. 363) en van 11 april 1973 (zaak 76-72, Michel S., Jurispr. 1973, blz. 457). Zij is van mening dat het Hof blijkt heeft gegeven van een zeer ruime opvatting van de gelijkheid van behandeling, zulks teneinde een benadeling van migrerende werknemers te voorkomen en een zo volledig mogelijke gelijkstelling te bereiken.

Op het betoog van de SNCF dat de in verordening nr. 1612/68 bedoelde voordelen slechts uit hoofde van de hoedanigheid van werknemer aan de begunstigde worden toegekend en dat het betrokken voordeel geen sociaal voordeel is, antwoordt mevrouw Fiorini dat haar echtgenoot, in Frankrijk wonend migrerende werknemer, als Italiaan onder de gemeenschapsregeling viel, dat het aantal ten laste komende kinderen voldeed aan de Franse wet en dat de voorwaarde van de Franse nationaliteit een door de gemeenschapsregeling verboden discriminatie tussen de werknemers van de verschillende Lid-Staten oplevert.

Mevrouw Fiorini verwijst voorts naar de Franse Code de la Famille et de l'Aide Sociale, die in artikel 20 een enuntiatieve lijst van de algemene vormen van compensatie voor gezinslasten bevat, waarin de „reducties op de tarieven voor het spoorwegvervoer” worden genoemd. Naar haar mening is het door de SNCF gemaakte onderscheid tussen voordelen voor het gezin en sociale voordelen in strijd met de letter en de geest van de communautaire regeling en met de jurisprudentie van het Hof.

Daarom stelt zij het Hof voor op de gestelde vraag te antwoorden dat „de door

de SNCF aan grote gezinnen verstrekte reductiekaart voor de werknemers van de Lid-Staten der Gemeenschap een sociaal voordeel is, waardoor de vestiging en het vrije verkeer overeenkomstig de gemeenschapsregeling mogelijk worden gemaakt”.

2. *Opmerkingen van de Société Nationale des Chemins de Fer Français*

De SNCF bespreekt in de eerste plaats de artikelen 48 en 49 van het EEG-Verdrag en de op grond van deze artikelen vastgestelde verordening nr. 1612/68.

Naar haar mening blijkt hieruit dat de aan de onderdanen der Lid-Staten verleende voordelen bij uitsluiting zijn verbonden aan de hoedanigheid van werknemer en dat andere voordelen buiten het toepassingsgebied van artikel 7, lid 2, vallen en bijgevolg slechts aan de betrokkenen kunnen worden toegekend indien zij uitdrukkelijk zijn voorzien in een andere bepaling, zoals bijvoorbeeld artikel 9 van verordening nr. 1612/68 betreffende de huisvesting van de werknemer.

De SNCF bespreekt vervolgens genoemd arrest van het Hof in de zaak Michel S., waarin het Hof heeft beslist dat de in artikel 7 van verordening nr. 1612/68 bedoelde voordelen „mede omvatten de in een nationale wetgeving voorziene maatregelen voor de sociale reclassering van minder-validen ...”.

In dit verband merkt de SNCF in de eerste plaats op, dat het Hof heeft beslist dat de in artikel 7 bedoelde voordelen „aan de tewerkstelling verbonden zijn en bijgevolg aan de werknemers zelf ten goede moeten komen, zodat de voor hun gezinsleden bestemde voordelen buiten de toepassing van artikel 7 vallen”.

In de tweede plaats acht zij de opvatting van sommige annotators, als zou het Hof voor het bepalen van de voordelen van artikel 7 niet meer afgaan op het verband van deze voordelen met de voorwaarden voor tewerkstelling en arbeid, onjuist.

Volgens de SNCF handhaaft het Hof het beginsel dat voor alle gevallen die niet uitdrukkelijk zijn uitgezonderd, een verband tussen de voordelen en „de tewerkstelling” of „de voorwaarden voor tewerkstelling en arbeid” noodzakelijk is. Hieruit volgt dat de uitzonderingen op dit beginsel restrictief moeten worden uitgelegd.

Zij verwijst ten deze naar het „Actieprogramma ten behoeve van de migrerende werknemers en hun gezinnen”, dat op 18 december 1974 door de Commissie aan de Raad is voorgelegd, en waarin wordt gezegd:

„Voorts dient te worden vastgesteld dat de gelijkheid van behandeling ten aanzien van de levensomstandigheden en arbeidsvoorwaarden tussen nationale werknemers en migrerende werknemers uit de Gemeenschap nog niet volledig is gerealiseerd. Er bestaan namelijk nog bepaalde leemten en onvolkomenheden. Om deze situatie te verhelpen is het nodig dat de sociale voordelen die niet rechtstreeks afhankelijk zijn van het vervullen van een betrekking en die de Lid-Staten thans uitsluitend aan hun eigen onderdanen bieden, ook beschikbaar worden gesteld voor werknemers uit andere Lid-Staten en hun gezinnen.” En in een noot: „bijvoorbeeld: reducties op de prijzen van het openbaar vervoer, bijstand aan „grote gezinnen en gehandicapten, enz.”.

De SNCF beklemtoont dat, in tegenstelling tot de jaarlijkse thuisreisvergoeding of de forensenabonnements die de buitenlandse onderdanen krijgen op de enkele grond dat zij werknemer zijn, de reductiekaart voor grote gezinnen geen voordeel is dat aan deze hoedanigheid is verbonden. Voorts blijkt uit de wettelijke regelingen betreffende de reductiekaart, die door de wetgever hoofdzakelijk waren bedoeld als middel om de nataliteit in Frankrijk op te voeren, dat eigenlijk de twee enige criteria voor de betrokken reducties de nationaliteit en de ten laste komende kinderen zijn.

De SNCF concludeert derhalve dat de reductiekaart voor grote gezinnen terecht aan verzoekster is geweigerd.

3. *Opmerkingen van de Franse Regering*

De Franse Regering sluit zich aan bij de door de SNCF verdedigde stelling in de onderhavige zaak.

Artikel 7 van verordening nr. 1612/68 bepaalt immers dat de werknemer die onderdaan is van een andere Lid-Staat, moet worden gelijkgesteld met de nationale werknemers wat betreft alle voorwaarden voor tewerkstelling en arbeid. Verstrekking van een reductiekaart aan grote gezinnen is in wezen een demografische maatregel die ten goede komt aan de gehele Franse bevolking, ongeacht of het gezinshoofd de hoedanigheid van werknemer heeft.

De regering wijst erop dat de bepalingen inzake de verstrekking van de reductiekaart zijn opgenomen in de „Code de la Famille et de l'Aide Sociale”, titel 1 („Sociale bescherming van het gezin”), Hoofdstuk II, 1° afdeling („Algemene vormen van compensatie voor gezinslasten”). Het gaat hier dus om een ander geval dan in de arresten in de zaak 76-72, Michel S., reeds genoemd, en in de zaak 68-74 (Alaimo, arrest van 29 januari 1975, Jurispr. 1975, blz. 109).

De regering verwijst tenslotte naar de inhoud van het genoemde Actieprogramma van de Commissie. Volgens de regering kan men in deze tekst slechts de erkenning van de huidige rechtstoestand zien, waarop de SNCF voor haar beslissing een beroep heeft gedaan.

4. *Opmerkingen van de regering van de Italiaanse republiek*

De Italiaanse Regering meent dat de gestelde vraag bevestigend moet worden beantwoord, daar reducties op treintarieven voor grote gezinnen ontegenzeggelijk een „sociaal voordeel” in de zin van artikel 7, lid 2, van verordening nr. 1612/68

vormen. In de arresten in de (reeds genoemde) zaak Ugliola en in de zaak Marsman (zaak 44-72, Jurispr. 1972, blz. 1243) heeft het Hof van Justitie onder meer overwogen „dat het gemeenschapsrecht op sociaal gebied berust op het beginsel dat het recht van iedere Lid-Staat aan de onderdanen der overige Lid-Staten die op zijn grondgebied zijn tewerkgesteld, alle aan de eigen onderdanen toegekende voordelen moet verzekeren”.

De Italiaanse Regering wijst op de vijfde overweging bij verordening nr. 1612/68 en merkt op dat het doel van de gemeenschapsregeling is de maatschappelijke integratie van de familie van de migrerende werknemer in het land van ontvangst. Het enkele feit, dat men niet in aanmerking komt voor de aan nationale onderdanen verstrekte reducties vormt een belemmering voor de mobiliteit en de integratie die de gemeenschapsregeling tracht te verzekeren.

Volgens de Italiaanse Regering kan het feit dat de reducties worden verleend ingevolge bepalingen van algemene aard waarin de arbeidsverhouding geen enkele rol speelt, niet beletten dat zij tot de „sociale voordelen” worden gerekend. Indien men op migrerende werknemers alleen de nationale bepalingen zou moeten toepassen die uitdrukkelijk op werknemers betrekking hebben, zou het gemakkelijker zijn de gemeenschapsregeling te omzeilen door de „sociale voordelen” voor alle onderdanen te laten gelden. Dat de nationale werknemers kunnen profiteren van bepalingen van algemene aard moet voldoende worden geacht.

Trouwens, reeds uit het feit dat het recht van de migrerende werknemer om „dezelfde sociale voordelen” te genieten als de nationale werknemer, is neergelegd in een bepaling die autonoom is en los staat van de bepaling over de gelijkheid van behandeling in de „arbeidsvoorwaarden”, blijkt dat de sociale voordelen niet speciaal aan het verrichten van arbeid zijn verbonden.

Want anders zou de migrerende werknemer telkens wanneer hij bijvoorbeeld werkloos is, geen recht meer hebben op deze sociale voordelen. Zo ook de „fiscale voordelen” die in dezelfde bepaling worden genoemd als de sociale voordelen: indien deze zich zouden beperken tot de voordelen, verbonden aan het verrichten van arbeid, zouden bijvoorbeeld ook de in een Lid-Staat geldende lagere belastingtarieven voor pensioenen alleen van toepassing zijn op de pensioenen van nationale werknemers.

Volgens de Italiaanse Regering blijkt uit deze kennelijk averechtse consequenties van een restrictieve interpretatie der gemeenschapsbepalingen, dat de communautaire wetgeving waarbij aan migrerende werknemers dezelfde voordelen op sociaal, fiscaal en huisvestigingsgebied worden gewaarborgd als aan de nationale werknemers, zich niet beperkt tot de voordelen, verbonden aan het verrichten van arbeid.

De noodzaak het begrip „sociale voordelen” los te maken van een feitelijke arbeidsprestatie, wordt tenslotte bevestigd in verordening nr. 1251/70 van de Commissie van 29 juni 1970 met betrekking tot het recht van werknemers om verblijf te houden op het grondgebied van een Lid-Staat na er een betrekking te hebben vervuld (PB nr. L 142, blz. 24). Artikel 7 dezer verordening bepaalt dat „het recht op gelijkheid van behandeling, erkend in verordening (EEG) nr. 1612/68 van de Raad, wordt gehandhaafd ten behoeve van degenen, op wie deze verordening van toepassing is”.

Hoewel de toepassing van artikel 7 van verordening nr. 1612/68 op gezinsleden van de werknemer hier niet in het geding is, zou de Italiaanse Regering toch willen stilstaan bij deze vraag die in soortgelijke procedures voor het Hof wel heeft gespeeld.

De Italiaanse Regering merkt op dat genoemd arrest in de zaak Michel S. niet aldus mag worden uitgelegd dat het ge-

not van sociale voordelen in beginsel tot de migrerende werknemers persoonlijk is beperkt. Het onderscheid in dit arrest tussen voordelen voor werknemers en voordelen voor hun gezinsleden is niet gemaakt om deze laatsten uit te sluiten van de toepasselijkheid van de aan de werknemer verleende voordelen, maar veeleer wegens het specifieke karakter van artikel 12 der verordening voor de gestelde vraag en dus met het oog op een individualisering van de in dat geval toepasselijke bepaling.

Gezien de bovenstaande argumenten met betrekking tot de doeleinden van de gemeenschapsregeling, moet volgens de Italiaanse Regering de mogelijkheid om op het gebied van sociale voordelen te discrimineren naar de persoon worden uitgesloten.

De regering betoogt dat om diverse redenen de enkele context der verschillende bepalingen niet tot en andere conclusie kan leiden. De titel boven de twee groepen bepalingen betreffende de werknemer en zijn gezin houdt verband met formele en systematische eisen en heeft niet ten doel onderscheid te maken tussen de rechten van de werknemer en die van zijn gezinsleden. De specifieke bepalingen voor de gezinsleden mag men niet zien als een uitzondering op een beginsel dat het genot van de sociale voordelen tot de persoon van de werknemer beperkt. Zij zijn zelf de autonome uitdrukking van het non-discriminatiebeginsel dat ten grondslag ligt aan de gemeenschapsregeling.

De duidelijke onrechtvaardigheid van een restrictieve interpretatie brengt de Italiaanse Regering tot de mening, dat het onderhavige geding het Hof een uitstekende gelegenheid biedt zich uit te spreken overeenkomstig de extensieve interpretatie die het steeds heeft aangehangen op het gebied van de regels inzake het vrije verkeer van werknemers.

Volgens de regering zou een dergelijke beslissing bovendien een snellere reali-

sering mogelijk maken van het programma voor de door de Commissie begunstigde en meermaals bepleite integratie.

De Italiaanse Regering onderzoekt tenslotte de betekenis van artikel 7 EEG-Verdrag in verband met de beslissing van het Hof. Zij wijst erop dat dit artikel, waarin elke discriminatie op grond van nationaliteit wordt verboden, een grondbeginsel van de communautaire rechtsorde verkondigt, dat in de artikelen 48 tot en met 51 nader wordt uitgewerkt. Dit beginsel vormt wegens zijn grote betekenis een criterium voor de uitlegging van de gemeenschapsregeling en tegelijkertijd een richtsnoer voor het optreden van de instellingen der Gemeenschap.

Weigering van de reductiekaart aan verzoekster in het hoofdgeding is ontegenzeggelijk in strijd met artikel 7. De Italiaanse regering acht het voor de oplossing van het hoofdgeding dan ook niet nodig een beroep te doen op de bijzondere regeling ten behoeve van migrerende werknemers (die uiteraard niet mag afwijken van het verbod van discriminatie op grond van nationaliteit).

In het tegengestelde geval moet de mogelijkheid van een ongelijke behandeling van onderdanen van andere Lid-Staten worden aanvaard, niet alleen bij voordelen zoals bijvoorbeeld reducties op grond van de positie of de leeftijd van de gebruikers maar ook wat betreft alle sociale en openbare dienstverrichtingen en zelfs de prijzen van consumptiegoederen. Daar dit volstrekt absurd zou zijn, is het al a priori, onafhankelijk van de voor migrerende werknemers gegeven bijzondere regeling, onmogelijk om op grond van nationaliteit de reductiekaart aan grote gezinnen te weigeren.

Tenslotte zou het vreemd zijn om voor personen discriminatie in de vervoertarieven toe te laten, terwijl dit voor goederen uitdrukkelijk is verboden in artikel 79, lid 1, EEG-Verdrag.

5. Opmerkingen van de Commissie

In haar inleidende opmerkingen stelt de Commissie dat het de Franse staat is die uiteindelijk de last van de bij de tariefregelingen verstrekte reducties draagt. Dergelijke reducties voor grote gezinnen, zo niet een identieke regeling, bestaan ook in België, Denemarken, de Bondsrepubliek Duitsland en Luxemburg. Naar blijkt, worden, evenals in Frankrijk, deze reducties voor grote gezinnen in de andere Lid-Staten toegekend aan alle eigen onderdanen, en aan hen alleen, uitsluitend uit hoofde van het aantal kinderen. Men kan zich derhalve afvragen of, afgezien van het zekere sociale voordeel van deze reducties en zonder vooruit te lopen op de betekenis van deze term in artikel 7, lid 2, van verordening nr. 1612/68, het niet-toepassen van het beginsel van gelijke behandeling op de onderdanen der Lid-Staten niet een door artikel 7 van het EEG-Verdrag verboden discriminerende praktijk oplevert.

In haar opmerkingen over de prejudiciële vraag, verwijst de Commissie naar de reeds genoemde overweging uit het arrest Michel S., dat de in artikel 7 van verordening nr. 1612/68 bedoelde voordelen „aan de tewerkstelling verbonden zijn en bijgevolg aan de werknemers zelf ten goede moeten komen” en niet aan hun gezinsleden.

De Commissie merkt in de eerste plaats op dat, al is verzoekster in het hoofdgeding niet zelf in loondienst, zij krachtens verordening nr. 1251/70 van de Commissie stellig het recht heeft om in Frankrijk te blijven en rechtverkriggende van een werknemer is. Men moet dan ook zien naar haar echtgenoot om te beoordelen of de reductiekaarten een sociaal voordeel in de zin van artikel 7, lid 2, van verordening nr. 1612/68 zijn.

Zij wijst erop dat de reductiekaarten los van de hoedanigheid van werknemer worden afgegeven, waaruit volgt dat zij geen sociaal voordeel in de zin van artikel 7 van verordening nr. 1612/68 vormen.

Volgens de Commissie houdt dit echter niet in dat het beginsel van gelijke behandeling dat, zoals het Hof heeft gepreciseerd, „één van de fundamentele rechtsvoorschriften der Gemeenschap is” (arrest 2-74, Reyners, Jurispr. 1974, blz. 631), in het onderhavige geval niet moet worden toegepast. Zelfs indien de bijzondere verdragsbepaling, in casu artikel 48, het niet mogelijk maakt elke discriminatie op grond van nationaliteit af te schaffen, kan men een beroep doen op de algemene verdragsbepaling, namelijk artikel 7, volgens hetwelk „elke discriminatie op grond van nationaliteit is verboden”. De Commissie betoogt ten deze dat het Hof in het arrest van 12 december 1974 (zaak 36-74, Walrave en Koch, Jurispr. 1974, blz. 1405) impliciet de rechtstreekse toepasselijkheid heeft erkend van dit artikel dat een algemeen beginsel is voor het gehele gemeenschapsrecht. Zij wijst er in dit verband op dat het Hof in dit arrest heeft vastgesteld „dat de artikelen 7, 48 en 59 in hun onderscheidene toepassingsgebieden alle discriminaties op grond van nationaliteit verbieden” en dat de artikelen 48 en 59 van het Verdrag, elk op hun gebied, „de uitwerking vormen van de non-discriminatieregel die in artikel 7 is neergelegd voor het globale toepassingsgebied van het Verdrag”.

De Commissie stelt het Hof derhalve voor de door het Cour d'Appel de Parijs gestelde vraag te beantwoorden als volgt:

„De reductiekaarten voor het spoorwegvervoer, die in een Lid-Staat aan grote gezinnen worden verstrekt onder de enkele voorwaarde dat men de nationaliteit van de betrokken Staat bezit, vormen een discriminatie op grond van nationaliteit jegens de onderdanen van de andere Lid-Staten, in de zin van artikel 7 van het EEG-Verdrag”.

Overwegende dat verzoekster in het hoofdgeding, ten deze vertegenwoordigd door J. Schlissinger, de SNCF, ten deze vertegenwoordigd door A. G. Michel, en de Commissie, ten deze vertegenwoordigd door haar juridisch adviseur M.-J. Jonczy, ter terechtzitting van 8 juli 1975 mondelinge opmerkingen hebben gemaakt;

Te dezer terechtzitting heeft de vertegenwoordiger van de SNCF met name erop gewezen dat het door de Italiaanse regering en de Commissie ingeroepen artikel 7 EEG-Verdrag slechts toepasselijk is „binnen de werkingssfeer van dit Verdrag en onverminderd de bijzondere bepalingen, daarin gesteld”. Enerzijds vormen de bepalingen inzake het vrije verkeer van werknemers evenwel dergelijke bijzondere bepalingen en anderzijds is er in casu geen enkel verband tussen de afgifte van een reductiekaart voor grote gezinnen en enige beroeps- of economische activiteit.

Overwegende dat de advocaat-generaal ter terechtzitting van 18 september 1975 conclusie heeft genomen.

Ten aanzien van het recht

- 1 Overwegende dat het Cour d'Appel de Paris bij arrest van 14 maart 1975, ingekomen ter griffie van het Hof op 21 maart 1975, krachtens artikel 177 van het EEG-Verdrag het Hof om een uitspraak heeft verzocht over de vraag of de door de Société Nationale des Chemins de Fer Français aan grote gezinnen verstrekte reductiekaart voor de werknemers uit de Lid-Staten een „sociaal voordeel” vormt in de zin van artikel 7 van verordening nr. 1612/68 van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 15 oktober 1968 betreffende het

vrije verkeer van werknemers binnen de Gemeenschap (PB nr. L 257 van 19 oktober 1968);

- 2 dat blijkens het verwijzingsarrest het hoofdgeding betrekking heeft op de afwijzing door de SNCF van een aanvraag voor een dergelijke reductiekaart, ingediend door een in Frankrijk wonende Italiaanse, wier echtgenoot, eveneens van Italiaanse nationaliteit, als werknemer in Frankrijk bij een arbeidsongeval was overleden, met achterlaten van een weduwe en vier minderjarige kinderen;
- 3 dat de aanvraag werd afgewezen op grond van de nationaliteit van verzoekster, daar ingevolge de Franse wettelijke bepalingen de reductiekaart voor grote gezinnen in beginsel aan Franse onderdanen is voorbehouden en slechts wordt verstrekt aan buitenlanders wier land van herkomst een desbetreffend wederkerigheidsverdrag met Frankrijk heeft gesloten, hetgeen bij Italië niet het geval is;
- 4 Overwegende dat de Franse wet van 29 oktober 1921, gewijzigd bij wet van 24 december 1940 en decreet van 3 november 1961, bepaalt dat in gezinnen met tenminste drie kinderen onder de achttien jaar, op aanvraag van het gezinshoofd, de vader, de moeder en elk der kinderen een identiteitskaart ontvangen waarmee zij recht hebben op bepaalde reducties op de tarieven van de SNCF;
- 5 dat de Code français de la famille et de l'aide sociale (decreet van 24 januari 1956) in artikel 20 bepaalt dat teinende de gezinnen te ondersteunen bij de opvoeding van hun kinderen, zekere niet-limitatief opgesomde vergoedingen en uitkeringen aan hen worden verstrekt, waaronder naast de gezinstoelagen krachtens de sociale wetgeving en de belastingaftrek of -vrijstelling ook de in de onderhavige wet bedoelde reducties op de spoorwegtarieven;
- 6 Overwegende dat het Hof in het kader van artikel 177 niet bevoegd is een communautaire regel op een bepaald geval toe te passen en bijgevolg een nationale rechtsbepaling te kwalificeren, doch wel aan de nationale rechter interpretatiegegevens met betrekking tot het gemeenschapsrecht kan verstrekken, die voor hem van waarde kunnen zijn bij de beoordeling van het effect dier bepaling;

- 7 Overwegende dat verordening nr. 1612/68 van de Raad van 15 oktober 1968 in artikel 7, lid 1, bepaalt, dat een werknemer die onderdaan is van een Lid-Staat op het grondgebied van andere Lid-Staten niet op grond van zijn nationaliteit anders mag worden behandeld dan de nationale werknemers wat betreft alle voorwaarden voor tewerkstelling en arbeid;
- 8 dat hij krachtens lid 2 „dezelfde sociale en fiscale voordelen als de nationale werknemers” geniet;
- 9 dat hij ingevolge lid 3 eveneens „op dezelfde wijze en onder dezelfde voorwaarden als de nationale werknemers het onderwijs op vakscholen en van de revalidatie- en herscholingscentra [kan] volgen”;
- 10 dat geïntimeerde in het hoofdgeding heeft betoogd dat het hier uitsluitend gaat om voordelen die inherent zijn aan de hoedanigheid van werknemer, aangezien zij verband houden met het arbeidscontract;
- 11 dat sommige bepalingen van dit artikel weliswaar inhaken op verhoudingen uit een arbeidscontract, doch dat andere bepalingen aan dergelijke verhoudingen vreemd zijn en zelfs — zoals de wederinschakeling in het beroep en de wedertewerkstelling bij werkloosheid — voorafgaande beëindiging van een dienstbetrekking veronderstellen;
- 12 dat de verwijzing naar de „sociale voordelen” in lid 2 van artikel 7 van ook niet limitatief mag worden uitgelegd;
- 13 dat bijgevolg met het oog op de in deze bepaling beoogde gelijkheid van behandeling het materiële toepassingsgebied aldus moet worden afgebakend dat het alle, wel of niet aan het arbeidscontract verbonden, sociale en fiscale voordelen omvat, dus ook reducties op vervoersprijzen voor grote gezinnen;
- 14 Overwegende dat vervolgens moet worden onderzocht of een dergelijk voordeel na overlijden van de migrerende werknemer aan de weduwe en de kinderen moet worden toegekend, wanneer de nationale wet bepaalt dat een identiteitskaart die recht op reductie geeft, aan elk der gezinsleden op aanvraag van het gezinshoofd wordt verstrekt;

- 15 dat indien de weduwe en de minderjarige kinderen van een nationale onderdaan recht hebben op een dergelijke kaart, wanneer die door de vader voor zijn overlijden was aangevraagd, dit eveneens het geval moet zijn wanneer de overleden vader een migrerend werknemer uit een andere Lid-Staat was;
- 16 dat het zou indruisen tegen het doel en de geest van de gemeenschapsregeling voor het vrije verkeer van werknemers, om de nabestaanden na het overlijden van de werknemer een dergelijk voordeel te ontzeggen, indien dit voordeel wel aan de nabestaanden van een nationale onderdaan wordt toegekend;
- 17 dat ten deze moet worden gewezen op de bepalingen van verordening nr. 1251/70 van de Commissie met betrekking tot het recht van werknemers om verblijf te houden op het grondgebied van een Lid-Staat na er een betrekking te hebben vervuld;
- 18 dat immers artikel 3, lid 1, dezer verordening bepaalt dat, indien een werknemer het recht heeft verworven om duurzaam verblijf te houden op het grondgebied van een Lid-Staat, zijn familieleden die bij hem woonachtig zijn het recht hebben aldaar na diens overlijden verblijf te houden, terwijl artikel 7 voorschrijft dat „het recht op gelijkheid van behandeling, erkend in verordening nr. 1612/68 van de Raad, wordt gehandhaafd ten behoeve van degenen, op wie deze verordening van toepassing is”;
- 19 dat op de gestelde vraag, mitsdien moet worden geantwoord dat artikel 7, lid 2, van 's Raads verordening nr. 1612/68 aldus moet worden uitgelegd dat de in deze bepaling bedoelde sociale voordelen mede de door een nationale spoorwegmaatschappij aan grote gezinnen verstrekte reductiekaarten voor vervoersprijzen omvatten, en wel zelfs wanneer hierom eerst na het overlijden van de werknemer is verzocht, ten behoeve van zijn in dezelfde Lid-Staat verbleven gezin;

Ten aanzien van de kosten

- 20 Overwegende dat de kosten, door de Franse Regering, de Italiaanse regering en de Commissie van de Europese Gemeenschappen wegens indiening

hunner opmerkingen bij het Hof gemaakt, niet voor vergoeding in aanmerking kunnen komen;

- 21 dat de procedure ten aanzien van de partijen in het hoofdgeding als een aldaar gerezen incident is te beschouwen, zodat de nationale rechterlijke instantie over de kosten heeft te beslissen;

HET HOF VAN JUSTITIE,

uitspraak doende op de door het Cour d'Appel de Paris bij arrest van 14 maart 1975 gestelde vragen, verklaart voor recht:

Artikel 7, lid 2, van 's Raads verordening nr. 1612/68 betreffende het vrije verkeer van werknemers binnen de Gemeenschap moet aldus worden uitgelegd dat de in deze bepaling bedoelde sociale voordelen mede de door een nationale spoorwegmaatschappij aan grote gezinnen verstrekte reductiekaarten voor vervoersprijzen omvatten, en wel zelfs wanneer hierom eerst na het overlijden van de werknemer is verzocht, ten behoeve van zijn in dezelfde Lid-Staat verbleven gezin.

Lecourt	Mertens de Wilmars	Mackenzie Stuart	Donner	Monaco
Pescatore	Kutscher	Sørensen	O'Keefe	

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op dertig september negentienhonderdvijfenzeventig.

De Griffier
A. Van Houtte

De President
R. Lecourt